

עודכן ב- 07/01/2008 04:42

האוניברסיטאות בישראל - היעילות ביותר בעולם

משבר ההשכלה הגבוהה

מאת מנחם נתן

<< זה כשש שנים נמצאות האוניברסיטאות בישראל תחת התקפה מוחצת מצד האוצר, המתנהלת תחת דגל של "רפורמה" שתכליתה "התייעלות" וניקוי אורוות ומהותה דיאטת רצח: קיצוץ של כ-1.5 מיליארד שקל ו-800 תקני סגל בכיר והקפאת תקנים חדשים. במסע ההרס והאיוולת לא בחלו אנשי האוצר בשום כלי: מניפולציה והסתרה של נתונים, משחק בסטטיסטיקות והשמצות על אנשי הסגל.

ראשית לעובדות: הדו"ח האחרון של OECD על ההשכלה מלמד שב-2004 היוותה ההוצאה הלאומית על השכלה בישראל 1.9% מהתוצר המקומי הגולמי. רק מחצית מסכום זה היתה כסף ציבורי. היתרה באה ממקורות פרטיים. בכל המדינות האירופיות ב-OECD היתה ההשתתפות הציבורית בהוצאה הלאומית להשכלה 70% לפחות, ולרוב כ-80%. ההוצאה למחקר ופיתוח במוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל היתה 0.43% מהתמ"ג, או כ-2.35 מיליארד שקל.

ארבע משבע אוניברסיטאות המחקר של ישראל (האוניברסיטה העברית, הטכניון, אוניברסיטת תל אביב ומכון ויצמן) מדורגות בין 150 האוניברסיטאות הטובות בעולם (מתוך כ-5,000). גם שלוש האחרות הן בין 500 הטובות בעולם. ביחס לגודלה, ישראל מובילה או קרובה לצמרת העולמית בפרמטרים התלויים במישרין או בעקיפין באוניברסיטאות שלה. ההיי-טק והתעשיות הביטחוניות מבוססים על מהנדסים ומדענים שרובם קיבלו את הכשרתם כאן, מידי לא יותר מאלף חברי סגל לדורותיהם. כמעט כל הפקידות הציבורית המובילה, כולל אנשי האוצר, הוכשרה באוניברסיטאות. אין צורך להרחיב על התפקיד המכריע - בבריאות, בביטחון, בכלכלה, בתרבות וברוח - שמילאו וממלאות האוניברסיטאות.

כל זה הושג בתנאי תחרות קשים ביותר. חבר סגל באוניברסיטה

בישראל מלמד בממוצע פי שניים סטודנטים לתואר ראשון מעמיתו באוניברסיטה ציבורית בארה"ב, ומנחה פי שלושה סטודנטים לתארים גבוהים - וזאת ברבע עד חמישית מתקציבי המחקר ובחצי עד שני שלישים ממשכורתו.

המשמעות ברורה: האקדמיה הישראלית, ביחס לתנאי עבודתה, היא היעילה והיצרנית ביותר בעולם. היא מבצעת מחקר מעולה בזיל הזול ומכשירה תלמידים ברמה גבוהה ברוב התחומים. לא לחינם משתלבים בוגריה בקלות בלימודי תארים מתקדמים ומשרות פוסט דוקטורט בטובות שבאוניברסיטאות תבל. לא לחינם נוצר כאן מספר חברות ההזנק הגדול ביותר בעולם ביחס לאוכלוסייה, והשני או השלישי בעולם במספרים מוחלטים.

אם כך, לשם מה ה"רפורמה"? על אילו הנחות ונתונים היא מבוססת? טענות האוצר שאנשי הסגל אינם עובדים מספיק ומבזבזים כספי ציבור הן שקר והבל. טענותיו שישראל מוציאה יותר על השכלה גבוהה ועל מחקר ופיתוח מאשר כמעט כל מדינה בעולם הן עורבא פרח. מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל כבר "פרטית" יותר מזו של כל מדינה ב-OECD להוציא ארה"ב, צ'ילה ויפאן.

החיסול הסיטוני של תקני סגל (שהוא הגורם הראשי ועיקרי לבריחת המוחות) וההרעבה של תקציבי המחקר כבר גרמו נזק למעמד האוניברסיטאות בדירוג העולמי. התחרות מול העולם במשאבים הטבעיים היחידים שיש לנו - ידע ורוח - נעשית קשה מיום ליום, והאוצר, במדיניותו, פוגע בה אנושות. נוצרה כאן קונספציה חדשה, שתוצאותיה יהיו הרסניות לא פחות מאלה של קונספציות קודמות. בכל אלה - ולא רק בשחיקת השכר - נלחמים אנשי האקדמיה.

פרופ' מנחם נתן הוא חבר בסגל בית הספר להנדסת חשמל באוניברסיטת תל אביב

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון